



Slim en domi nant

Nord is succesvol: de podia zijn bezaaid met stagepiano's, combo-orgels en synths met de bekende rode behuizing. De Lead-reeks is zowat standaardgereedschap voor iedereen die met synths en sounddesign bezig is. Lukt het de Lead 4 om de eer hoog te houden?

door Alex Buurman > alex@interface.nl

Al heel wat Nord-apparaten zijn de revue gepasseerd in Interface en er is duidelijk een rode (!) draad die ze verbindt: de geluiden en de geluidskwaliteit zijn dik in orde en over de bediening is bijzonder goed

nagedacht. Vaak zijn functies vereenvoudigd of helemaal weggelaten om plaats te maken voor andere, meer essentiële zaken waarbij 'de muzikant' steeds voorop staat. Bij Nord gaan ze er prat op dat ze zelf ook muzikanten zijn, en dat levert andere oplossingen op dan een diehard engineer zou verzinnen. Een

eigenwijs voorbeeld daarvan is de houten pitchbender die Nord al sinds jaar en dag voert, waarmee je in tegenstelling tot de standaard pitchbendwielen en joysticks een prachtig en natuurlijk klinkend vibrato kunt maken. En dat alleen maar omdat je de pitchstick van Nord niet door een middenstop hoeft te drukken zoals bij concurrenten.

Nieuws

De Nord Lead 4 borduurt voort op de ervaring die is opgedaan met de eerste drie versies van de Lead. De led-kranen rondom de rotary encoders van de Lead 3 zijn jammer genoeg verdwenen, vermoedelijk vanwege de kostprijs van deze techniek. Nu wordt de

Lead 3 al een tijd niet meer geproduceerd, maar de Lead 2X nog wel, en dat is ook waarmee Nord zelf de Lead 4 vergelijkt. Wat highlights: De oscillator is voorzien van 128 wavetables met digitale golfvormen, er zijn twee alternatieve vormen van fm bijgekomen, nu drie fm-modes dus, en twee sync-modes, hard- en soft-sync. Er is nu ook een 48dB/oct mode filter en twee ladderfilters, namelijk virtuele versies van het Moog-filter en die van de Roland TB-303. De filter envelope werkt bipolair, wat betekent dat hij ook omgekeerd kan werken. De arpeggiator uit de Lead 3 kreeg er een heel scala aan patronen bij. Misschien wel het meest tot de verbeelding sprekende de nieuwe functie Impulse Morph en de mogelijkheid om de lfo's in de modulatiesecties en de effectsectie aan één Master Clock te hangen.

Impulse Morph




Impulse Morph heeft drie knoppen. Door er een, twee of drie tegelijkertijd in te drukken



houten pitchbender, waarmee je een prachtig en natuurlijk klinkend vibrato kunt maken.

Bij Nord gaan ze er prat op dat ze zelf ook muzikanten zijn

Xtra interface

-  • audiotracks
-  • demo van gesynchroniseerde arpeggiators en van de diverse presetsounds
-  • handleiding

kun je zeven combinaties maken. Impulse Morph spreekt net als gewone morphing een aantal parameters van de synth op het hetzelfde moment aan. Je kunt dus een geluid tijdelijk heel ingrijpend veranderen en

in feite laten overgaan van de ene 'staat' in de andere. Impulse Morph doet dat abrupt. Voordeel daarvan is dat je het ritmisch kunt doen en als je dat wilt kun je er ook de lfo's en een van de drie envelopes mee triggeren. >>

>> Bovendien is de hoeveelheid parameters die je met Impulse Morph kunt beïnvloeden aanzienlijk groter dan bij de Morph-functie van de Lead 4, die je bedient met het modulatie-wiel of met de aanslaggevoeligheid van het klavier. Zo kun je de oscillatoren van golfvorm laten wisselen, wat met de reguliere Morph-functie niet kan.

Het instellen van de parameters die je in het morph-proces wilt veranderen en hoe sterk, is kinderlijk eenvoudig. Ook weer zo'n ingewikkeld proces dat Nord heel simpel heeft weten te maken. Je kunt elke sound dus aanvullen met één versie gewone, geleidelijke morphing en zeven abrupte morph-processen. Je kunt, om maar wat te noemen, al morphend op hetzelfde moment de arpeggiator aan- of uitzetten, fm activeren, een andere ververb kiezen, de hoeveelheid pulsbreedtemodulatie verhogen en – natuurlijk – de cutoff-frequentie en de resonantie van het filter beïnvloeden.

Master Clock en Mutator

Je kunt alle lfo's (behalve die voor de vibrato) die je activeert met het modulatie-wiel of automatisch triggert met een vertragingstijd aan elkaar hangen. Je stelt voor de Master Clock de snelheid in in bpm's. Vervolgens kun je de lfo's daaraan relateren in nootlengtes: van vier maten, via hele noten tot en met zestienden en alle triolen die daartussen liggen. Elk van die lfo's kan een eigen nootlengte krijgen zodat bijvoorbeeld het filter in achtsten wordt gemoduleerd en de delay perfect getimed repeats in zestienden produceert. Vanzelfsprekend kan ook de arpeggiator aan de Master Clock worden gehangen. Overigens neemt de arpeggiator een van de lfo's in beslag en jammer genoeg is dat ook dezelfde en enige lfo die de pulsbreedtemodulatie aanstuurt. Zodra je vanuit een externe sequencer of vanuit een daw midiclock naar de Lead 4 stuurt, wordt de Master Clock daar automatisch aan gesync't.

Ook nieuw is de Mutator. Die genereert zelfstandig nieuwe sounds op basis van het geluid dat je voor je neus hebt. Je kunt zelf bepalen hoever het resultaat moet afwijken van het origineel. Op zich leuk en het levert allerlei onverwachte en inspirerende variaties

op, maar er is software die dit al sinds heel lang doet; niet iets om opgewonden van te raken.

M & TB

Zoals gezegd tref je bij het filter naast 12dB/oct en 24dB/oct nu ook een 48dB/octaaf-variant aan en ladderfilters. Die ladderfilters zijn er in twee variaties: diode en transistor. De eerste kom je ook tegen in een Minimoog (hardwarematig dan), en de tweede in een Roland TB-303. Beide zijn legendarische en daardoor kostbare machines en fabrikanten spinnen tegenwoordig garen bij de implementatie van dat soort virtuele onderdelen in verhoudingsgewijs betaalbare synths. Alsof je synth dan ineens moeiteloos Minimoog- en TB-sounds zou kunnen voortbrengen. Ik ben bang dat daar toch nog wel meer voor nodig is.

Dat gezegd hebbende: het M- en het TB-filter in de Lead 4 hebben beide onmiskenbaar een geheel eigen sound en zijn daarvoor bijzonder welkome aanvullingen op de andere filters. Het M-filter veroorzaakt rijkere boventonen en het basisgeluid blijft redelijk intact bij volledige zelfoscillatie. Het TB-filter geeft de basisklank een enigszins bijtend karakter, maar gaat niet tot zelf-oscillatie over. Dat doen de andere filters zeer overtuigend wél, maar het is uitstekend beheersbaar. De bij de Lead 4 traploze Drive-functie voegt heel goed doseerbare vervorming dan wel warmte aan het geluid toe.

Goud waard

Tot zover de nieuwigheden van de Lead 4 ten opzichte van de Lead 2X en 3. Er zijn nog wel wat dingen verandert, maar dit zijn de belangrijkste. Behalve misschien dat de Lead 4 midi via usb kan ontvangen en verzenden; maar dat is heden ten dage eigenlijk vanzelfsprekend.

Een fenomeen blijven de slimme keuzes die Nord maakt. Lfo's en envelope generators die maar aan één functie tegelijkertijd kunnen worden toegekend, is eigenlijk tamelijk primitief. Tegelijkertijd is het aantal bestemmingen voor deze modulatiebronnen weer relatief groot. Bovendien is er voor vibrato

SPECIFICATIES

- 49 aanslaggevoelige toetsen
- 3 Impulse Morph-toetsen, 7 combinaties
- 4-voudig multitimbraal, layers/splits met 4 programma's
- keyboardsplit met 2 slots/programma's voor de upper- en lowersectie
- modulatie-wiel
- pitchstick zonder middenstop
- led-display met 3 karakters, 29 draaiknoppen en 20 druktoetsen
- oscillator 1: sinus, driehoek, zaagtand en vaste en moduleerbare puls + 128 wavytables
- oscillator 2: driehoek, zaagtand, vaste en moduleerbare puls, moduleerbare ruis
- hard- en soft-sync en 3 fm-modes
- multimode-filter: 12dB/oct, 24dB/oct en 48dB/oct low pass-filters, band pass, high pass, ladder M- en ladder 303-karakteristiek
- 2x lfo
- arpeggiator: bereik -14 octaven: omhoog, omlaag, omhoog+omlaag, lukraak, polyfoon, 128 patronen
- envelope generators: 2x adsr, 1x ad/r
- voice modes: poly, legato met portamento, mono, true unison 1, 2 en 3
- fx: Crush, Drive, 2 Talk-effecten, Compressor en Comb Filter, Delay of Reverb (room, stage en hall)
- programs (individuele sounds): 4x99 geheugenplaatsen
- performances (multi-sounds): 99 geheugenplaatsen
- 24-bits da-converters
- alle bedieningsorganen sturen midicommando's; alle synthfuncties ontvangen midicommando's
- automatische syncen aan inkomende midiclock
- 4 toekembare lijnuitgangen (¼" jack, ongebalanceerd)
- hoofdtelefoonuitgang (¼" jack, stereo)
- pedaaluitgangen: sustainpe daal ¼" jack; expressiepedaal ¼" jack (modulatie of morphing)
- usb
- midi-in/uit
- gewicht: 5,3kg (Lead 4); 3,35kg (Lead 4R)

een aparte lfo en is er een derde, tweedelige envelope generator die ook weer naar heel veel bestemmingen te routen is, zij het ook maar één tegelijkertijd. Die Mod Env is goud waard als je fm gebruikt, waarbij Oscillator 2 moduleert. Dan kun je opeens én de toonhoogte van Oscillator 2 geleidelijk veranderen en de hoeveelheid modulatie. Dat levert organische sounds op; wat nog wordt versterkt doordat je nog twee lfo's overhebt voor andere functies. Dat bij de oscillators de pulsbreedte niet traploos is in te stellen – er zijn drie standen – en dat bij pulsbreedtemodulatie de pulsbreedte altijd start op een blok, zijn bijkomstigheden die er op papier niet zo mooi uitzien, maar in de praktijk vrijwel geen beperkingen opleveren.

Polyfone portamento ontbreekt; het Glide-effect werkt alleen als je de Lead 4 monofoon gebruikt. Met de Mod Env, de extra envelope generator, kun je echter ongeveer hetzelfde effect wél polyfoon bereiken. Neem een van de Impulse Morph-knoppen, zet daaronder dat de Mod Env de toonhoogte van beide oscillators langzaam moet veranderen, dit kan zowel omhoog als omlaag

zijn, en laat de envelope pas starten als de betreffende Impulse Morph-knop wordt ingedrukt. Dit is minstens zo effectief en veel beter beheersbaar dan reguliere polyfone portamento.

Als je kijkt naar al deze mogelijkheden om envelope generators en lfo's te starten, is het bijna jammer dat de Lead 4 zo weinig pedaaluitgangen heeft. Je bent voor Impulse Morph altijd één hand kwijt, waarmee je dan het klavier niet meer kunt bespelen. De gewone Morph-functie kun je wel met een zwelpedaal bedienen.

Conclusie

De constructie van de Lead 4 voelt heel degelijk aan en tegelijkertijd is het gewicht bijna eng laag. Een zeer portable apparaat dus. Daar draagt het beperkte formaat met



Het M- en het TB-filter in de Lead 4 hebben onmiskenbaar een heel eigen sound

een klavier van 49 toetsen zeker aan bij.

De Nord Lead 4 valt niet bepaald in de budgetklasse, maar de sounds die je ermee kunt maken gaan ver voorbij aan wat je met een doorsnee virtueel-analoge synth kunt. Dat komt onder meer door de op slimme manier vereenvoudigde fm- en sync-functies, en de extra digitale golfvormen. Jammer dat je geen eigen pcm-golfvormen kunt inladen, zoals bij een aantal andere Nord's tegenwoordig wel kan. Ook kun je deze 'wavytables' niet automatisch doorlopen, bijvoorbeeld gestuurd door een lfo of een envelope generator. Maar ook hier springt de fm-functie weer bij, want die kun je immers ook op deze digitale golfvormen loslaten, hetzij aan de hand van

INFO

- **Prijs excl:** € 1.849,- Rackversie Lead 4R: € 1.649,-
- **Distributie:** M Works, 010 2110170
- **Internet:** www.mworksonline.com, www.nordkeyboards.com

een lfo, hetzij aan de hand van een envelope generator. Ik vind deze keuze volstrekt verantwoord.

De overall sound is zéér overtuigend met een onmiskenbaar metalig en daardoor dominant karakter. Het scala loopt van breed en vet tot en met iel en zéér penetrant. Ik denk dat het jaren duurt voor je erop uitgeluisterd bent.

Ten opzichte van de eerdere Leads zijn er zeer interessante extra's, waarvan vooral de Impulse Morph-functie mijns inziens de highlight is. De Nord Lead 4 is een synth voor sounddesigners met ambities, maar tegelijkertijd maken de muzikantengenen het tot een fantastisch muziekinstrument. ■

HET OORDEEL

- +** • geweldige synth-engine
- uitmuntende realtime functies
- doordachte bediening
- • weinig pedaaluitgangen
- kiezen tussen arpeggiator of lfo 1

